

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestöä (EUTELSAT) koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän toimintasopimuksen muutosten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestöstä jäljempänä EUTELSAT Pariisissa 15 päivänä heinäkuuta 1982 tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvän toimintasopimuksen muutokset, jotka hyväksyttiin EUTELSATin 26. yleiskokouksessa 18-20 päivänä toukokuuta 1999.

Muutosten tarkoituksena on siirtää EUTELSATin satelliittijärjestelmän laitteet ja käyttö hallitustenväliseltä järjestöltä yksityiselle yhtiölle Eutelsat S.A.:lle. Satelliittipalvelujen tarjonnan lisääntynyt kilpailu Euroopassa edellyttää muutoksia, jotta järjestelmä voisi säilyttää

elinkelpoisuutensa markkinoilla ja varmistaa tietoliikennesatelliittijärjestelmien avaruusosien käyttämisen EUTELSATin peruseriaatteiden mukaisesti.

EUTELSAT valvoisi jatkossakin, että perustettavan yhtiön toiminnassa noudatetaan muun muassa syrjimättömyyden ja oikeudenmukaisen kilpailun periaatteita.

Yleissopimuksen muutosten on tarkoitus tulla voimaan 60 päivän kuluttua siitä, kun tallettaja on saanut hyväksymisilmoituksen kahdelta kolmannekselta niistä valtioista, jotka olivat sopimuspuolia yleiskokouksen hyväksyessä muutokset.

Lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen tavallan presidentin asetuksella.

sisällysluettelo

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila ja asian valmistelu	3
1.1. Nykytila	3
1.2. Asian valmistelu	4
2. Esityksen vaikutukset.....	4
2.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset	4
2.2. Esityksen organisatoriset vaikutukset	4
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	4
1. Yleissopimuksen muutosten sisältö.....	4
2. Yleissopimuksen liitteet A ja B.....	6
3. Voimaantulo.....	6
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	6
 LAKIEHDOTUS	
 Laki Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestöä (EUTELSAT) koskevan yleissopimuksen ja toimintasopimuksen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	7

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja asian valmistelu

1.1. Nykytila

Säännöllisen mannertenvälisen satelliittiteite välitetyn tietoliikenteen käynnistyessä 1960-luvulla voimistui ajatus oman alueellisen yleistä tietoliikennettä välittävän satelliittijärjestelmän luomisesta Euroopan sisäisiä tarpeita varten. Euroopan posti- ja telehallintojen yhteistyöelin (CEPT) asetti 1970-luvulla erityisen komitean selvittämään satelliittijärjestelmän tarpeellisuutta. CEPT:ssä suoritetun työn tuloksena perustettiin väliaikainen tietoliikennesatelliittijärjestö INTERIM EUTELSAT, johon myös posti- ja telehallitus liittyi yhtenä perustajajäsenenä ja sopimuksen toimeenpanevana tahona. CEPT-maiden hallitustenvälinen konferenssi hyväksyi Pariisissa 1982 kansainvälisen yleissopimuksen sekä siihen liittyvän toimintasopimuksen, joilla perustettiin EUTELSAT. EUTELSATin tehtävänä oli luoda avaruusosa kansainvälisten yleisten tietoliikennepalveluiden tarpeisiin Euroopassa. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 28 päivänä syyskuuta 1982 ja toimintasopimuksen 13 päivänä kesäkuuta 1984. Eduskunta hyväksyi yleissopimuksen eräät määräykset 18 päivänä joulukuuta 1984. Suomi ratifioi yleissopimuksen ja toimintasopimuksen 11 päivänä tammikuuta 1985. Asetus Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestön EUTELSATin perustamista koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän toimintasopimuksen voimaansaattamisesta annettiin 26 päivänä heinäkuuta 1985 (678/1985, SopS 48/1985) ja se tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1985. Nykyisin yleissopimuksen osapuolina on 48 valtiota. Kun posti- ja telehallituksen organisaatio muuttui vuoden 1990 alussa valtion liikelaitokseksi, Posti- ja telalaitokseksi, (laki Posti- ja telalaitoksesta, 748/1989) EUTELSATin käyttöoikeudet ja -velvoitteet siirrettiin Posti- ja telalaitokselle. Edelleen posti- ja teletoiminnan yhtiöittämisen

yhteydessä (laki Posti- ja telalaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi, 885/1993) satelliittitoiminta siirrettiin perustettavaan yhtiöön.

EUTELSATin toiminnan rahoitus perustuu sopimuksen toimeenpanijoiden suorittamaan investointiosuuteen ja palveluiden käyttäjiltä perittävään käyttömaksuun. Investointiosuudella kartutetaan EUTELSATin investointipääomaa, joka muodostaa osan järjestön käyttöpääomasta. Muu käyttöpääoma muodostuu lähinnä lainoista. Suomen vuosittaisen investointiosuuden maksaa Sonera Oyj. Investointiosuus oli vuonna 2000 noin miljoona markkaa ja Suomen osuus EUTELSATin investointipääomasta samana vuonna oli noin kaksi miljoonaa markkaa. Suomen suhteellinen osuus on pienentynyt viime vuosina EUTELSATin toiminnan laajentuessa. Investointiosuutta vastaan Sonera Oyj saa käyttöönsä järjestelmän tarjoamat tietoliikennepalvelut. Sonera Oyj ostaa EUTELSATilta nykyisin satelliittien siirtokapasiteettia muun muassa puheviestintään ja datayhteyksiin. Sonera Oyj:n maksama käyttömaksu vuonna 2000 oli noin miljoona markkaa. EUTELSATin 26. yleiskokouksessa 18-20 päivänä toukokuuta 1999 hyväksyttiin muutokset yleis- ja toimintasopimukseen. Tarkoituksena on, että EUTELSATin operatiivinen toiminta varoinea siirrettäisiin perustettavalle yhtiölle, Eutelsat S.A.:lle, joka huolehtisi jatkossa palvelujen tarjoamisesta käyttäjille liiketaloudellisin periaattein. Toimintasopimuksen voimassaolo lakkaa ja sopimuksen toimeenpanijat, Suomessa Sonera Oyj, saisivat sijoitusosuutta vastaavan osan osakkeita perustettavassa yhtiössä. Soneran osuus on 0,05 %. Euroopan yhteisöjen komissio on kirjeellään 27 päivänä marraskuuta 2000 hyväksynyt järjestelyn edellyttäen, että yhtiö järjestää viimeistään vuonna 2003 osakeannin, jossa osakekannasta tarjotaan merkittäväksi 30 % ulkopuolisille tahoille. Satelliittipalvelujen tarjonnan kasvu edellyttää toiminnalta joustavuutta, jotta

järjestelmä säilyttää elinkelpoisuutensa markkinoilla. Yhtiömuodossa toimiva organisaatio voi reagoida markkinoiden tarpeisiin herkemmin. Kansainvälisten tietoliikennesatelliittijärjestöjen toiminnan uudelleenorganisointi voidaan nähdä luonnollisena jatkona Euroopan valtiollisten telelaitosten yhtiöittämiskehitykselle.

Yhtiö sijoittuisi Ranskaan ja toimintaan sovellettaisiin Ranskan lakia. Tarkoituksena on, että yhtiö aloittaisi toimintansa 2 päivänä heinäkuuta 2001. EUTELSATin sihteeristön henkilöstö siirtyisi perustettavaan yhtiöön. Yhtiö ja sen työntekijät maksaisivat veronsa Ranskan lainsäädännön mukaisesti.

Tarkoituksena on, että EUTELSATin jäsenvaltiot valvoisivat perustettavan yhtiön toimintaa yleissopimuksesta ilmenevien periaatteiden mukaisesti.

1.2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot ulkoasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja Telehallintokeskukselta. Sonera Oyj:tä on kuultu valmistelun yhteydessä.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset

EUTELSAT omistaa avaruussegmentin ja maa-asemat, jotka siirtyvät Eutelsat S.A. -yhtiölle. Suomi on osallistunut rahoitusosuudellaan järjestön toimintaan. Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestön EUTELSAT:n perustamista koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän toimintasopimuksen voimaansaattamisesta annetun asetuksen 2 §:n mukaan toimintasopimuksessa tarkoitettuna täytäntöön panevana viranomaisena toimi posti- ja telehallitus. Tämä tehtävä siirtyi edellä kuvatulla tavalla Posti- ja telelaitokselle sekä myöhemmin valtionyhtiö Sonera Oyj:lle. Suomen jäsenmaksuosuudesta on näin ollen huolehtinut Sonera Oyj, joka on myös saanut hyväksyen järjestön tarjoamat tietoliikennepalvelut.

Koska toiminta on jo kansallisella lainsäädännöllä ja omaisuuden luovutus päätöksillä annettu valtion liikelaitoksen ja myöhemmin valtionyhtiön hoidettavaksi, ei esityksellä ole valtionaloudellisia vaikutuksia.

2.2. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleissopimuksen muutosten sisältö

Johdannossa todetaan sopimuksen osapuolten halu siirtää EUTELSATin toiminnot ja niihin liittyvät varat kansallisen lainkäyttövallan nojalla perustettavalle osakeyhtiölle, joka toimii terveellä taloudellisella ja rahoituksellisella pohjalla hyväksytyjen taloudellisten periaatteiden ja järjestelyn mukaisesti.

1 artikla. *Määritelmät.* Artikla sisältää eräitä määritelmiä, jotka muutetaan sisällöltään vastaamaan muutettua yleissopimusta. Yleissopimukseen lisätään EUTELSATin pääjohtajan ja toimeenpanevan sihteerin sekä Eutelsat S.A. -yhtiön määritelmät. Lisäksi määritellään järjestely, jolla tarkoitetaan järjestön ja yhtiön välistä suhdetta oikeuksineen ja velvollisuuksineen.

Toimintasopimusta koskeva määritelmä poistetaan.

2 artikla. *EUTELSATin ja Eutelsat S.A. yhtiön perustaminen.* Artiklan mukaan perustetaan yhtiö käyttämään satelliittijärjestelmää ja tuottamaan satelliittipalveluja. Varat ja toiminta siirretään yhtiölle. Yhtiö toimii perustamisasiakirjojensa ja perustamispaikkansa lakien mukaisesti. Sopimuspuolet ryhtyvät järjestön ja yhtiön välisten järjestelyjen mukaisesti tarvittaviin toimenpiteisiin helpottaakseen yhtiön perustamista ja toimintaa.

3 artikla. *EUTELSATin tarkoitus.* Artiklan mukaan EUTELSATin tarkoituksena on varmistaa, että Eutelsat S.A. -yhtiö noudattaa artikkelissa määrättyjä perusperiaatteita, joita ovat yleispalveluvelvoite, yleiseurooppalainen kattavuus,

syrjimättömyys ja tasapuolinen kilpailu. EUTELSAT pyrkii myös turvaamaan taajuusalueiden käyttöä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien jatkumisen.

5 artikla. *Kustannukset.* Artiklan mukaan EUTELSATin ja Eutelsat S.A. -yhtiön välillä suoritetaan järjestelyitä EUTELSATin kustannusten kattamiseksi. Järjestelyistä on tarkoitus sopia erikseen.

6 artikla. *EUTELSATin rakenne.* Artiklaan lisätään kohta, jossa mainitaan sihteeristö, jota johtaa toimeenpaneva sihteeri. Lisäksi todetaan, että jokainen elin toimii yleissopimuksen sille myöntämien valtuuksien rajoissa

7 artikla. *Sopimuspuolten yleiskokous – kokoonpano ja kokoukset.* Artiklaan lisätään maininta, jonka mukaan kokous voidaan kutsua koolle myös Eutelsat S.A. -yhtiön pyynnöstä.

9 artikla. *Sopimuspuolten yleiskokous – tehtävät.* Yleiskokouksen tehtävänä on tarkastella ja käsitellä Eutelsat S.A. -yhtiön peruseriaatteisiin liittyviä toimia. Yhtiö voi puolestaan tehdä suosituksia asioiksi, joita yleiskokous käsittelee. Yleiskokous päättää EUTELSATin ja Eutelsat S.A. -yhtiön välistä järjestelyä koskevista ehdotuksista, toimenpiteistä turvataksaan erityisesti radiomääräyksiin perustuvien taajuusalueiden käyttöä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien siirtyminen, virallisista suhteista valtioihin, yleissopimuksen muuttamisesta ja sopimuspuolen eroamisesta sekä eräistä taloudellisista ja hallinnollisista asioista.

10 artikla. *Sihteeristö.* Artiklassa määrätään toimeenpanevan sihteerin tehtävistä ja toimikaudesta sekä sopimuspuolten yleiskokouksen oikeudesta erottaa toimeenpaneva sihteeri.

11 artikla. *Oikeudet ja velvoitteet.* Artiklan sisältö vastaa pääosin voimassa olevan yleissopimuksen 15 artiklaa. Artiklan c-kohtaan lisätään maininta siitä, että toimeenpaneva sihteeri varmistaa käytännön järjestelyt silloin, kun EUTELSATin kokous pidetään Ranskan rajojen ulkopuolella.

12 artikla. *EUTELSATin päämaja, erioikeudet, vapautukset ja vapaudet.* Artiklan sisältö vastaa pääosin voimassa olevan sopimuksen 17 artiklaa. EUTELSAT:n päämaja on Ranskassa. EUTELSAT ja sen omaisuus on yleissopimuksen salliman toiminnan rajoissa vapautettu kaikkien sopimuspuolten alueella

tuloverosta tai välittömästä omaisuusverosta sekä tullimaksuista. Sopimuspuolen, jonka alueella EUTELSATin päämaja sijaitsee, tulee ensi tilassa neuvotella tai tarpeen mukaan neuvotella uudelleen EUTELSATin päämajasopimuksen.

13 artikla. *Eroaminen.* Artiklan mukaan jokainen sopimuspuoli voi erota vapaaehtoisesti EUTELSATista milloin tahansa ilmoittamalla siitä kirjallisesti tallettajalle. Eroaminen tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen. Tallettajan on toimitettava heti kaikille sopimuspuolille kaikki eroamisilmoitukset ja kaikki päätökset, joilla eroaminen saatetaan voimaan.

14 artikla. *Muuttaminen ja päättäminen.* Artiklan mukaan jokainen sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia yleissopimukseen. Yleiskokouksen hyväksymä muutos tulee voimaan 120 päivän kuluttua siitä, kun tallettaja on saanut hyväksymisilmoituksen kahdelta kolmannekselta valtioista, jotka olivat sopimuspuolia yleiskokouksen hyväksyessä muutoksen. Muutos sitoo voimaantulostaan lähtien kaikkia sopimuspuolia. Sopimuspuolet voivat lopettaa EUTELSATin toiminnan kumoamalla yleissopimuksen kahden kolmasosan enemmistöllä sopimuspuolista. Yleissopimuksen kumoaminen ei vaikuta Eutelsat S.A. -yhtiön olemassaolon jatkumiseen.

15 artikla. *Riitojen ratkaiseminen.* Artiklan mukaan kaikkien sopimuspuolten välillä tai EUTELSATin ja sopimuspuolen tai sopimuspuolten välillä syntyvät riidat yleissopimuksen soveltamisesta alistetaan yleissopimuksen liitteen B mukaiseen välimiesmenettelyyn, jos riitoja ei pystytä muutoin ratkaisemaan vuoden kuluessa siitä, kun riidan osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle aikomuksestaan ratkaista riita sovinnollisesti.

16 artikla. *Allekirjoittaminen – varaumat.* Artikla vastaa pääosin voimassa olevan yleissopimuksen 21 artiklaa. Artiklasta on poistettu viittaus kumottavaan toimintasopimukseen.

17 artikla. *Voimaantulo.* Artikla vastaa pääosin voimassa olevan yleissopimuksen 22 artiklaa. Artiklan mukaan yleissopimus tulee voimaan 60 päivän kuluttua siitä, kun kaksi kolmasosaa sopimuspuolista on sen hyväksynyt. Yleissopimus ei kuitenkaan tule

voimaan, jos riittävän moni sopimuspuoli ei ole hyväksynyt sitä 36 kuukauden kuluessa siitä, kun sopimus on avattu allekirjoitettavaksi.

18 artikla. *Liittyminen*. Artikla vastaa pääosin voimassa olevan yleissopimuksen 23 artiklaa. Artiklassa toimeenpanevälle sihteerille annetaan eräitä tehtäviä.

19 artikla. *Vastuu*. Artikla vastaa voimassa olevan sopimuksen 24 artiklaa.

20 artikla. *Erinäisiä määräyksiä*. Artikla vastaa pääosin voimassa olevan sopimuksen

25 artiklaa. Vuosikertomus lähetetään myös Eutelsat S.A. -yhtiölle.

21 artikla. *Tallettaja*. Artikla vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevan sopimuksen 26 artiklaa.

2. Yleissopimuksen liitteet A ja B

Yleissopimuksen liitteessä A on siirtymäsäännökset toiminnan jatkuvuudesta ja siirtomenettelystä sekä niiden toimeenpanosta.

Yleissopimuksen liitteestä B muutetaan välimiesmenettelyä koskeva viittaus yleissopimuksen 20 artiklasta 15 artiklaan.

3. Voimaantulo

Sopimus on tarkoitettu tulemaan voimaan eräin edellytyksin 60 päivän kuluttua siitä, kun yleissopimuksen sopimuspuolista kaksi kolmasosaa on hyväksynyt muutokset.

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin nyt muutettu yleissopimus.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä sisältävät valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet. Yleissopimuksen 5 artiklan mukaan EUTELSATin kustannuksista sovitaan erikseen EUTELSATin ja Eutelsat S.A. -yhtiön välisessä järjestelyssä. Vaikka Suomen maksuosuuden EUTELSATille suorittaa nykyisin Sonera Oyj, alkuperäisen EUTELSATin yleissopimuksen mukaan

post- ja telehallitus oli yleissopimuksen toimeenpaneva viranomaisena Suomessa. Posti- ja telehallitus huolehti muun muassa Suomen maksuosuuden suorittamisesta järjestölle ennen edellä mainittuja lainsäädännöllä toteutettuja kansallisia organisaatiomuutoksia.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan valtiosopimuksen määräys on luettava lainsäädännön alaan muun muassa, jos määräyksessä tarkoitettu asiasta on voimassa lain säännöksiä siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa annetun säännöksen kanssa, tai jos asiasta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla (PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Lisäksi yleissopimuksessa on määräys EUTELSATia koskevista eräistä vero- ja tullivapautuksista. Määräys sinänsä sisällöltään vastaa pääosin voimassa olevan yleissopimuksen määräystä. Nykyisen yleissopimuksen vero- ja tullivapauksia ei ole saatettu voimaan lailla vaan asetuksella. Perustuslain tultua voimaan ei kansainvälisille järjestöille myönnettäviä erioikeuksia ja vapautuksia voida enää saattaa voimaan aikaisemman käytännön mukaisesti voimaan asetuksella, joka perustui niin sanottuun YK-valtuutuslakiin eli Yhdistyneiden Kansakuntien erioikeuksia ja vapauksia koskevan yleissopimuksen samoin kuin Yhdistyneiden Kansakuntien erityisjärjestöjen erioikeuksia ja vapauksia koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä sekä eräille muillekin kansainvälisille elimille myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista annettuun lakiin (386/1958).

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Cardiffissa 18-20 päivänä toukokuuta 1999 tehdyt Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestöä (EUTELSAT) koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän toimintasopimuksen määräysten muutokset

Koska yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestöä (EUTELSAT) koskevan yleissopimuksen ja niihin liittyvän toimintasopimuksen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.
Cardiffissa 18-20 päivänä toukokuuta 1999 tehty Euroopan tietoliikennesatelliittijärjestöä (EUTELSAT) koskevan yleissopimuksen ja niihin liittyvän toimintasopimuksen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset	2 § Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä päivänä kuuta 20 .

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Olli-Pekka Heinonen*